

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

ver. 25. & sequent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

primariis provinciarum, & principum calamitatum
causis, recenseamus blasphemiarum licentiam.

VERSVS 23. & 24.

*Va vobis scribae & Pharisei hypocri-
ta: qui decimatis mentham, & a-
nethum, & cyminum, & reliquistis
qua graviora sunt legis, iudicium
& misericordiam & fidem. Hec o-
portuit facere & illa non omittere.
Duces caci excollantes cutilem, ca-
melum autem glutientes.*

QVÆSTIO I.

Quomodo decimabant mentam & anethum?

§. 1. Verbum Græcum ἀνάδραγμα est verbum am-
biguum, nā dare, & accipere decimas signi-
ficat, quemadmodum & Hebraum יָצַק ita i. Reg. 8.
& Gen. 28. Dabant autem Pharisei & scribae decimas
Leuitis & Sacerdotibus, qui Leuitæ, aut Sacerdotes
non erant. Leuitæ sacerdotibus, hi summo pontifici.
Eas autem minutim & accuratè, sed negligebant alia
maiora iudicium, misericordiam, fidem. Perinde ac
si quis fundos alienos corrupto iudice obtineat, pu-
pillos crudeliter expellat, pactis conuentis stare no-
lit, interire ceterum Ecclesiæ offerat.

§. 2. An rerum exiguarum decimas dare teneren-
tur disputant interpretes. Lyranus, Salm, Iansen, neg-
gant de tam parvis legem esse latam. Tolent alij que
veritas affirmant. Nam Christus asserit. *Hec oportuit fa-
cere, & illa non omittere.* & satis constat, ex Leuit. 27.
Num. 18. Deut. 14. & 26. Vbi omnium humo nascen-
tium decima imperantur. Sed hanc disputationem ad
illa loca remitto.

§. 3. Christi institutum est, vt hypocritin ostendat,
in leuibz oblationem legis simulantē, in magnis,
vbi operæ precium fraudis esse videtur, præuaricantē.
Quæ etiam proverbiale locutione exponit cum ait:

Culicem excollere, Camelum deglutire. Vel vt in Syro est,
plurales numero, *Culices, & Camelos.* Qui per Camelum
funem nauticum intelligunt, aberrant: nam per iota
scribitur cum illam significationem habet. Deinde
maior analogiam horū animalium collatio habet.

§. 4. Bellarminus l. 1. c. 9. de amissione gratiæ, & sta-
tu peccati ex hoc loco probat aliqua esse peccata ve-
nialia. Quædam peccata culicibus, quædam Camelis
comparantur, inter quæ nulla fere est comparatio.

Contra Pareus insurgit. [Quis culicem hunc non ti-
deat? Torvicia consecutionis sunt, quot vocabula.

Allegoria, *quærupta*, assumptio falsa est. Neq; enim

Domini proverbiale dicto proportionem instituit

peccatorum, sed Phariseorum taxat hypocritin, quod

in ceremonialibus legis minoribus, omnem religio-

nem ponerent, moralia graviora securè negligerent.]

Nec de lecto culicem, non est dignus tuo cachinno,

maior tidendi in aduersario materia, qui nobis ex

Græco ἀνάδραγμα, & Syro יָצַק fecit Elephantem, ita

enim textum allegat. Ne cum in Hecubam *ἡ δὲ καὶ*

Stira mitemur. Collatio est peccatorum, qui in mi-
nuta anxij, præcipua ex professo negligunt, compa-
rantur ergo minorum peccatorum fuga anxia, cum
præcipuorum neglectu, itaq; proportio peccatorum
instituitur. Aug. l. 1. q. 55. Minima obserua-
tionum maxima contemnit. Eodem modo D. Hieronymus,
& ex illo Iunius & Tremellius. Similitudo ab iis, qui si
in vitium culicis foris incidit, colant potum ne hauritu mi-
ni in scissis stragulentur, cum interim solidum Camelum cer-

to exitio interclusa gula glutiant. Culex naturā suā cum
vino haustus, etsi nauseam pariat, non tamen vitæ
perniciem adfert: Camelum sine certā morte nemo
vorat. Culex igitur venialia, Camelus mortalia si-
gnificat. Iunius & Tremellius proverbialem volunt
esse sententiam, qua pulchrè exprimitur putida in re-
bus minutis hypocritarum anxietas. Verum non est
putida illa cura seruandi minora mandata, cauendi
delicta leuiora, minimè Calvinistis, quibus & illa
minuta sunt mortalia. Non igitur reprehenditur sol-
licitudo minorum, sed exprobratur neglectus maio-
rum. *Hec oportebat facere, & illa non omittere.* Quod si
putida est sollicitudo, non possunt esse mortalia; ne-
que enim putide anxius est, qui peccata, quæ ignis æ-
terni obnoxium cruciatibus faciunt, serio fugiunt.

VERSVS 25. & sequentes.

*Va vobis scribae & Pharisei hypocri-
ta, quia mundatis quod de foris est
calicis & paropsidis. intus autem
estis pleni rapina & immundi-
tia, &c.*

QVÆSTIO I.

Quomodo externa mundant, interna minime?

§. 1. D. Vplici similitudine Phariseorum hypocri-
sin ante oculos ponit. Extima enim paro-
psidis seu calicis emundant. Pro paropside Syrus ha-
bet; *quæ sunt anse.* וְדִבְרָא *Vedaz bara*, vbi est positū
pro *ἡ γὰρ* ut sit gabata vas, sunt exemplaria, quæ habent
in *ἡ γὰρ* Beza patinam dicere maluit, cum sit nomen
paropsidis Latinis etiam vtitur. Contra ergo faci-
unt, quam natura exigat, Pharisei; In supellectile quæ
cibus ministratur, interior mundities quæritur, nigror
ollæ exterior nauseam nullam parit: at si intus sordes
animaduertantur, etiam delicatissima fastidio sunt.
Non ab simile est Dei de hominis puritate iudicium;
si animus sit putus, ille præstantissimus Dei cultus est;
mundiciem ex illo sacratio actiones suam trahunt.

At Pharisei exterioris compositi, modesti, largi, de-
uotissimi apparebant, intus *ἡ γὰρ* pleni sunt *ἡ γὰρ* iniusti-
tiā, vbi alij habent *ἡ γὰρ*, intemperantiā, alij *ἡ γὰρ*
ἡ γὰρ immunditiā. Foris aurum erant, intus lutum.

Altera similitudo est sepulchrorum dealbatorum
ἡ γὰρ, hoc est tectorio inductorum, quæ intus
plena sunt ossibus mortuorum. Magna apud Iudæos
sepulchrorum erat cura, quam Christus non repre-
hendit, sed quales illi sint ostendit.

§. 2. Noluit Christus monumenta, aut ossa san-
ctorum hac comparatione contemni, vt hoc loco sin-
gunt hæretici. Quamuis enim ossa sanctorum, sint
ossa mortuorum, sunt tamen & ossa viuientium cum
Deo, sunt templa gratiæ, & quemadmodum est pre-
ciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, ita
& cadauera, quorum omnes pilos Deus in numero
habet, vt corpus resuscitet, & gloriā circumdet.
Respondet vero illis S. Iustin. q. 28. Mortuorum corpo-
rum cadauera & eorum sepulchra abominationi sunt, pro-
pter consequentem graueolentiam, nam si omnino propter
mortalitatem abominationi essent defunctorum corpora, non
oporteret animantium mortuorum partes accommodare ad
viuentium vsum, vt pelles, cornua, pilos, bilem, adipem, carnes:
quæ nulla ratione ex eā, quæ illis adest eximi possunt mortali-
tate. Quod si hac quoq; sunt emortua minus tamē desolationi
subiecta, propter eorum vsum: quomodo multo absurdisimum
non est, pura qui tē ista vsum eorum gratia existimari, abomina-
tioni verò Græcorū, subdita esse sanctorū corpora, & sepulchra
Martyrū: quæ & Daemonum amoliantur insidias, & morborū
ab arte

Matthæi
25
uangelia
C. VI
18

Ossa san-
ctorum non
contemni-
da.

ab arte medica comploratum confidunt facientes. Comparat tamen Dominus per se etiam Pharisaeorum pietatem, sepulchris dealbatis: quoniam nesciunt viuum sensu abominabilis est exanguium corporum setor & spurci, sic & illorum iniquitas detestabilis est propter sententiam: quae quodammodo ipsorum animi est mortalitas, grauelentia & impuritas. Quemadmodum enim per diuerium animam a corpore mortuum, seipsum, & immundum corpus est. Ita si ab anima secedat Dei timor, ex sanguis est & maleolens & impura anima.

Vis à Deo
data reli-
quis.

Consentiant sanctissimo martyri Augustinus contra Faustum l. 2. c. 21. de Ciuit. Dei l. 8. c. 27. & l. 22. c. 8. Chrysost. hom. 66. ad populum. Sanctorum ossa demones sistunt. & terquunt, & vindictas ab illis solunt sensu mis vinculis. Et cinis & ossa, & fenuilla inuisibiles illas potestates delaniant. Merito igitur illa nos honoramus, ad quae demones. Principes, & rectores mundi tenebrarum harum contremiscunt. Atque inde colligimus, quanta sit sanctorum in caelo futura potestas, quorum pulueres, & putredines aëris potestatibus dominantur, quae nondum sentire possunt, animum autem & immortalitatem extremam die recipient.

VERSUS 29. 30. 31.

Va vobis Scribae & Pharisei hypocritae, qui edificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis. Si fuissetis in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine Prophetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsis, quia filii estis eorum qui Prophetas occiderunt.

QUESTIO I.

Cur aedificent sepulchra Prophetarum?

§. 1. **L**audabile videtur Prophetarum & Martyrum excitare sepulchra. Nam Mausoleis eorum non modo defunctorum memoria colitur, sed ad imitationem animi excitantur: fidei professionem edimus, eorum qui eos occiderunt perfidiam & crudelitatem detestamur.

Mirum igitur videtur Phariseos hanc ob causam reprehendi; Praesertim cum clare & palam protestarentur non futuros se socios fuisse patribus suis in sanguine Prophetarum. Maior est ex Luca c. 11. 48. difficultas. Profecto iustificamini, quod consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam ipsi quidem eos occiderunt, & auctem aedificatis eorum sepulchra. Quomodo vero ista cohaerent? Sepulchro honorare occisos, & neci consentire? Chrysostomus sepulchra excitasse existimat, ut vires animosque maiorum ostentarent. Non quia aedificent, nec quia patres suos accusant, ut illi dixit: sed quantam ita facientes, & ita dicentes, patres suos se condemnare simulabunt, cum ipsi peiora committerent. Certè si id quod re verà ex operibus colligi debuit, non alienum est, quod interpretatur. Domitium enim Prophetarum, cultores Prophetarum occiderunt.

Maiores
verbo da-
munt, sa-
tis lau-
dant.

Amb. Luc. 11. Non aedificatio, sed amulatio, hoc est, imitatio, loco criminis estimatur. Maldonatus ideo ista dici, quod sepulchri exstructio tam pertineat ad abolendam, quam retinendam occisi memoriam: latrones enim sepeliunt occisos, ne inueniantur. Verum est sepulchrum esse quandam occultationem, & memoriam abolendae idoneam, qua mente Aegyptium Moses fabulo abscondit. Non eo tamen animo sepulchra

vetera restaurabant, & noua struebant; erant enim conspicua, & Prophetarum inscriptiones habebant.

§. 2. Mihi haec certa sunt. Primo, eos sepulchra aedificasse Prophetarum, ut pietatis amantes viderentur, & eorum qui occiderunt crudelitatem detestati. Haec enim illi profitebantur. Secundo, eodem facto duo testatos, quorum vnum hoc loco, alterum apud Lucam Christus exprobat. Hoc loco eos fateri se esse filios eorum, qui Prophetas occiderunt, quod planum est. Apud Lucam vero. Eos testificari sepulchrorum exstructione, quod consentiant interfectionibus Prophetarum. Hoc Pharisei negabant, nec se qui videbatur. Verum Christus ex circumstantiis, & animis eorum perspectis argumentum solidum ducit. Cum seruos Dei ad vos missos occidatis, ut Ioannem Baptistam, eos qui Euangelio credunt, Synagogae excludatis, me occidere velitis, etiā Lazaro quem a morte suscitauit, alteram necem machinemini, idque quia flagitia vestra reprehenduntur, quia ad Deum parē colendum vocamini; certissimum est, non pietatis vos causa exornare sepulchra Prophetarum. Si enim vobis fides, religio, Dei cultus cordi esset, Prophetas viuos, imo dominum Prophetarum non occideretis. Non est verum, quod profertis, elogium; Si fuissetis in diebus patrum nostrorum, non essemus socii eorum in sanguine Prophetarum: iam enim estis in diebus vestris, & tamen caeco furore duces estis in fundendo sanguine iustorum. Hinc quidem manifesto probat, illam exornationem monumentorum, non esse pietatis indicium. Sed & alterum consequitur. Illo ipso sepulchrorum ambizioso ornatu potius eos conuincit, ab illis probari parentum occidentium perfidiam immanitatem, quam Prophetarum constantiam, & fidem. Eadem enim ob causas suos Prophetas, & veteres, & qui tū vivebant, Iudaei occiderunt: Non igitur ea de causa Iliam honorabant sepulchro, ob quam Baptistam decollabant in carcere. Christum vitam increpantem tradunt Pilato quomodo igitur Ieremiam eadem adhuc damnantem scripto, scribā monumento condecorant? Probant ergo factis parentum facta, dum eadem ob causas atrocius in seruos Dei faciunt; atque adeo in dominum, ob quas maiores in Prophetas exarserunt, eademque vitia contra eos tueriuntur. Facta igitur verbis contraria erant: cum occidendo sanctos alios, aliorum vero in eadem causa sepulchra ornando, trophæum de omnibus statuerent. Imo si rediuius Iliam, aut Ieremias ea in Phariseos dixissent, quae olim in sui temporis Israelitas insonabant, non minus in eos, quam parentes eorum fecerunt, crudeles fuissent. Caesar, viso Pompei abscesso capite, ingemuit.

Lacrymas non sponte cadentes

Effudit, gemitusque expressit pectore leto.

Quis credidit honori generi hoc tributum, & non potius gaudij lacrymas fuisse; cum amicos Pompei, & filios terrā, marique persequeretur? Et si magno Caesar eo tempore Mausoleum struxisset, cui dubium esse poterat, id potius Caesaris trophæum, & victoriam, quam Pompei monumentum fuisse? Sic hi quidem verbis memoriam Prophetarum commendabant, factis homicidis parentes laudabant.

Nec in Phariseis hoc nouum aut mirum, quotidie in mundo agitur. Laudant Nathanaem qui Dauidē de adulterio monuit; mirantur Eliam; qui Achabo vineae rapinam, & Nabothi necem exprobat. Ipsum Theodosium obstupescunt, qui Ambrosio obtemperat: At si quis alicuius potentis factum, vlturas, libidines, reprehendat, protinus in furorē aguntur, facturi idem Nathani, Eliam, Ambrosio; si molesti esse pergerent. Sanctorum mortuorum se fingunt amicos, viuos sunt hostes. Nec amici tamen illorum innocentia, sed silentio, quo sibi non metuant.